

Goed.

Leiden

Het Leidse samenwerkingskompas warmte-initiatieven

februari 2026

Steeds meer inwoners van Leiden nemen zelf het initiatief om hun buurt duurzamer te maken. Zij werken samen aan een duurzame oplossing voor warmte (en eventueel koude) in de toekomst. Met dit kompas willen we deze warmte-initiatieven ondersteuning bieden in hun proces. Daarnaast streven we naar een duidelijke en goed georganiseerde samenwerking tussen bewonersinitiatieven, Energiek Leiden en de gemeente. Zo helpen we bewonersinitiatieven om te starten én om verder te groeien in het proces naar een haalbare, duurzame en breed gedragen warmteoplossing voor de buurt.

In dit samenwerkingskompas staat welke acties en verantwoordelijkheden per fase verwacht worden van een lokaal warmte-initiatief. Ook staat beschreven hoe Energiek Leiden en de gemeente Leiden daarbij ondersteunen. We onderscheiden vijf fases in de ontwikkeling van een duurzame warmteoplossing in de buurt:

1. de idee- en verkenningsfase
2. de initiatiefase
3. de ontwikkelfase
4. de realisatiefase
5. de beheerfase

In de tabel staat per fase welke stappen nodig zijn en welke ondersteuning mogelijk is. Daarna worden de eerste drie fases nader uitgelegd: de idee- en verkenningsfase, de initiatiefase en de ontwikkelfase.

Tijdens alle fases lopen vier werkstromen tegelijk. Deze werkstromen vragen steeds aandacht. Het gaat om:

- Contact en communicatie met bewoners
- Techniek en kosten
- Samenwerking met partners en overheden
- Organisatie, financiering en projectleiding.

Meer uitleg over de stappen per fase is te vinden bij het buurtproces van Energie Samen en in het stappenplan van Energiek Leiden ([AAN DE SLAG met het buurtproces - Energie Samen Academie](#)). De energietransitie is voortdurend in beweging met nieuwe ontwikkelingen. Na een jaar bekijken we of het samenwerkingskompas goed werkt. Zo nodig passen we het aan.

In dit document geven we aan welke stappen vereist zijn en welke geadviseerd worden:

- Vereist in deze fase
 - Advies

Dit document bevat de twee bijlages:

Bijlage 1 Overzicht mogelijke subsidies

Bijlage 2 Template haalbaarheidsstudie

HET LEIDSE SAMENWERKINGSKOMPAS

WARMTE-INITIATIEVEN

Fase	Wat verwachten we van initiatief?	Welke ondersteuning biedt Energiek Leiden?	Welke ondersteuning biedt gemeente Leiden?
Idee en verkenning 1-2 jaar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oprichten initiatiefgroep 2. Betrekken van de buurt 3. Vormen divers kernteam 4. Bekijken gemeentelijke warmtevisie 5. Onderzoeken warmtevraag en oplossingen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Energiek Leiden is eerste aanspreekpunt 2. Delen kennis en netwerk 3. Bekostigen eerste bewonersavond 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Algemene informatie verstrekken via website 2. Afstemming indien monumentenstatus
Initiatie 1-5+ jaar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennismaken met de gemeente 2. Steun in de buurt opbouwen 3. Subsidie aanvragen 4. Startdocument opstellen 5. Haalbaarheidsstudie uitvoeren 6. Schetsontwerp en concept business case 7. Buurtenergieplan opstellen 8. Financiering ontwikkelfase aanvragen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennismaking organiseren 2. Kennisdeling 3. Project ondersteuning 4. Warmtewerkgroep 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennismaking 2. Advies en aandachtspunten meegeven 3. Subsidie beschikbaar 4. Advies van bewoners participatie
Ontwikkeling 2-5+ jaar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organisatieontwikkeling 2. Intentieverklaringen ophalen 3. Voorgesorteerd richting een warmtebedrijf 4. Ontwerp en business case 5. Toets plan boven/ondergrond en vergunningen bij gemeente 6. Subsidies en financiering aanvragen 7. Contracten tekenen 8. Vergunningen aanvragen 9. Financial close met uitvoeringsplan 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projectondersteuning bieden 2. Kennis en netwerk delen 3. Warmtewerkgroep organiseren 4. Linken met uitvoeringspartijen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gemeentelijke warmte-initiatief manager 2. Afstemming plan ondergrond/bovengrond. 3. Behandelen aanvraag ontheffing of kavel 4. Beoordelen uitvoeringsplan 5. Behandelen vergunningsaanvraag
Realisatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoering project 2. Communicatie met bewoners tijdens uitvoering 3. Systeem in gebruik nemen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennis delen en inhoudelijk ondersteunen 2. Netwerk bieden 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gemeentelijke warmte-initiatief manager 2. Toezicht houden op uitvoering
Exploitatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onderhoud en beheer van het systeem 2. Communicatie met bewoners 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennis delen en inhoudelijk ondersteunen 2. Netwerk bieden 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toezien op naleven afspraken warmtekavel

Het samenwerkingskompas wordt na een jaar geëvalueerd en aangepast waar nodig.

IDEE EN VERKENNINGSFASE

Belangrijkste te zetten stappen in deze fase:

- De eerste stap is het vormen van een initiatiefgroep. Deze groep bestaat uit minimaal drie bewoners die tijd hebben om zich in te zetten voor het initiatief. Voor een mini warmtenet (5 tot 50 woningen) zijn minimaal 2 leden voldoende.
- Betrekken van de buurt. Begin met activiteiten om andere bewoners te informeren en te betrekken. Deel jullie ideeën en ga in gesprek met de buurt. Vraag of er interesse is en wat bewoners belangrijk vinden bij de overstap naar duurzame warmte.
- Vorm een divers kernteam met bewoners. Stel een kernteam samen met bewoners die verschillende kwaliteiten en achtergronden hebben. Kijk wie er mee wil helpen en waar ieders kracht ligt. Verdeel taken en rollen binnen het kernteam duidelijk.
- Lees de gemeentelijke transitievisie warmte voor jouw wijk. Bekijk ook de bronnenstudie van Syntraal. Deze studie geeft een eerste indruk van welke warmteoplossingen mogelijk zijn in de wijk en aan welke voorwaarden deze moeten voldoen.
- Onderzoek de warmtevraag. Breng in kaart hoeveel warmte de wijk nodig heeft. Verken daarna welke duurzame warmteoplossingen hierbij passen. De bronnenstudie van Syntraal geeft hier ook inzicht in.
- Go/No Go moment. Aan het einde van deze fase bepaalt het initiatief om al of niet door te gaan naar de volgende fase. Dit kan als alle stappen zijn gezet, de uitkomsten positief zijn en er voldoende steun is in de buurt.

Ondersteuning vanuit Energiek Leiden

- Energiek Leiden is in deze beginfase het eerste aanspreekpunt. Neem contact met hen op voor advies en begeleiding.
 - Het is mogelijk om project ondersteuning van een buurtinitiatief coach van Energiek Leiden te krijgen.
 - De kwartiermaker warmte bij Energiek Leiden helpt met kennisdeling: middels te attenderen op events en initiatieven in verbinding met elkaar te brengen.
 - Het organiseren van de eerste bewonersavond kan bekostigd worden door Energiek Leiden.

Ondersteuning vanuit de gemeente Leiden

- Factsheets mogelijke oplossingen, bronnen en inzicht in warmtevraag (Syntraal studie).
- Algemene informatie beschikbaar via de website. Informatie over de warmtetransitie is onder andere te vinden op: <https://kaartwarmtetransitie.gagoed.nl>. Informatie over uw buurt is te vinden op Leiden in cijfers: <https://leiden.incijfers.nl>.
- Afstemming indien monumentenstatus. Neem contact op met Erfgoed Leiden voor begeleiding via: <https://www.erfgoedleiden.nl/>.

INITIATIEFASE

Belangrijkste te zetten stappen in deze fase door het warmte-initiatief:

- Kennismaken met gemeente Leiden. Energiek Leiden organiseert dit gesprek.
- Aanwezigheid van en steun voor het initiatief in de buurt opbouwen. Werk actief aan de bekendheid en steun voor het initiatief in de buurt. Betrek steeds meer bewoners, bijvoorbeeld via buurtbijeenkomsten. Laat bewoners meedenken en ideeën delen. Zorg voor duidelijke en doorlopende communicatie, zoals een nieuwsbrief of een website. Gebruik hierbij altijd heldere en begrijpelijke taal (B1-niveau).
- Het is mogelijk om subsidie aan te vragen bij de provincie Zuid-Holland (paragraaf 3) voor het opzetten van een warmte-initiatief. Let op: de subsidieregeling kan in de toekomst veranderen.
- Oprichting rechtsvorm of penvoerder organiseren voor aanvraag van subsidie. Voor het aanvragen van subsidie is een formele organisatie nodig. Regel daarom een rechtsvorm (bijvoorbeeld een vereniging of stichting) of wijs een penvoerder aan. Dit is verplicht om subsidie te kunnen aanvragen.
- Startdocument maken en delen. Maak een startdocument en stem dit af met de buurt, Energiek Leiden en de gemeente Leiden. Een voorbeeld van dit document is te vinden op de website van Energie Samen.
VOORBEREIDING | Mijlpaal A: Startdocument buurtorganisatie - Energie Samen Academie. Het startdocument laat zien wat het initiatief wil bereiken, welke stappen u hiervoor gaat zetten in de initiatiefase en hoe de buurt hierbij betrokken wordt. Er moet aantoonbare steun in de wijk zijn om verder te kunnen.
- Er kan ook subsidie worden aangevraagd bij provincie Zuid-Holland voor bijvoorbeeld het inhuren van technische expertise en communicatiekosten (Bijlage 1, paragraaf 4). Ook deze regeling kan in de toekomst wijzigen.
- Haalbaarheidsstudie uitvoeren. Laat een onderzoeksbureau onderzoeken welke duurzame warmteoplossingen mogelijk zijn in de buurt. Hiervoor is een format beschikbaar (Bijlage 2). Hierin staat aangegeven wat het onderzoek op hoofdlijnen moet bevatten. Deel de uitkomsten met Energiek Leiden en de gemeente Leiden. Er moet voldoende steun in de wijk zijn. De uitkomsten van de studie en de steun uit de buurt bepalen het Go / No Go moment: doorgaan of stoppen.
- In 2026 en 2027 is het mogelijk om subsidie aan te vragen bij gemeente Leiden. Deze subsidie kan worden gebruikt voor communicatie, technische ondersteuning en projectbegeleiding. Deze subsidie kan aanvullend zijn op de subsidie van provincie Zuid-Holland.
- Globaal ontwerp /schetsontwerp en concept business case. Werk het voorkeurscenario technisch en financieel globaal uit. Deel de resultaten met de buurt en bespreek of het plan haalbaar is. Dit is opnieuw een moment om te beslissen: doorgaan of (voorlopig) stoppen
- Buurtenergieplan opstellen. Als het project haalbaar lijkt en het initiatief verder wil, stel dan een buurtenergieplan op. Dit is een gezamenlijk plan van bewoners over de warmteoplossing en het verduurzamen van woningen in de buurt. Het plan biedt een definitief besluit over de voorkeursvariant van de warmte-oplossing en verduurzaming van woningen. Gebruik hiervoor het format van Energie Samen. PLANVORMING | Mijlpaal C: Buurtenergieplan - Energie Samen Academie. Bespreek het plan met Energiek Leiden en gemeente Leiden. Bespreek het plan ook met de buurt.

Voor vervolgstappen is brede steun nodig. Streef ernaar dat minimaal 30% van de bewoners instemt met de start van de volgende fase.

- Voor de volgende fase kan een lening worden aangevraagd bij het Ontwikkelfonds Warmte. Dit is een risicoloze lening. Energie Samen helpt het initiatief bij het aanvragen hiervan.

Ondersteuning vanuit Energiek Leiden

- Energiek Leiden organiseert een kennismaking tussen het initiatief, gemeente Leiden en Energiek Leiden.
- Deel het startdocument, de haalbaarheidsstudie en het buurtenergieplan met Energiek Leiden voor advies en ondersteuning. Energiek Leiden kan adviseren onder andere op gebied van techniek, bewoners betrekken, financiering en organisatie.
- Delen van kennis en netwerk.
- Projectbegeleiding bijvoorbeeld voor adviseren rechtsvorm en begeleiden bij het zoeken van een adviesbureau. Energiek Leiden organiseert de warmtewerkgroep. Hier vindt kennisdeling tussen lokale initiatieven in de stad plaats.
- Helpen met zoeken of leveren capaciteit procesbegeleiding of projectmanagement (evt. Energie Samen Zuid-Holland en Buurtwarmte).

Ondersteuning vanuit de Gemeente Leiden

- Kennismaking tussen het initiatief, de gemeente Leiden en Energiek Leiden. In dit gesprek zal u kennismaken met het aanspreekpunt binnen de gemeente dat in de initiatiefase beschikbaar is voor vragen, advies en afstemming. De gemeente maakt inzichtelijk welke beleidskaders richtinggevend zijn, waaronder de Transitievisie Warmte en, zodra vastgesteld, het Warmteprogramma. Daarnaast wijst de gemeente op relevante aandachtspunten, zoals het bodembeleid.
- Nadat Energiek Leiden heeft meegelezen, stem dan het startdocument, de haalbaarheidsstudie en het buurtenergieplan met het gemeentelijke aanspreekpunt af voor advies en aandachtspunten. Bijvoorbeeld voor aandachtspunten over ruimtelijke inpassing.
- Er is subsidie beschikbaar bij de gemeente voor communicatie kosten, inhuren van technische expertise en projectbegeleiding. Aanvraag is op basis van het startdocument. Deze subsidie is aanvullend of opvolgend aan de subsidie vanuit paragraaf 4 van de provincie Zuid-Holland.
- Advies over het betrekken van bewoners. Indien gewenst is het mogelijk om een aantal uur advies te krijgen van een participatie adviseur van de gemeente.

ONTWIKKELFASE

Belangrijkste te zetten stappen in deze fase:

- Organisatieontwikkeling: benoem een projectleider en projectteam. Zorg dat dit team tijd heeft voor het intensieve traject van deze ontwikkelfase.
- Betrokkenheid buurt versterken en onderzoeken interesse door middel van een intentieverklaring. Maak door de gehele ontwikkelfase stappen om de betrokkenheid van de buurt te versterken. Werk een communicatie-, en participatieplan uit. Toets met een intentieverklaring of intentieovereenkomst hoeveel bewoners voornemens zijn om aan te sluiten. Voorbeelden zijn te vinden op Energie Samen academie.
- Aanvraag ontheffing of kavel aanwijzing met kavelplan.
- Voorgesorteerd richting een warmtebedrijf
- Voorlopig Ontwerp en business case. Verfijn uw ontwerp en business case. Het voorlopig ontwerp is een significante verdieping op het schetsontwerp, hierin wordt onder andere de ligging in de ondergrond op straatniveau uitgewerkt in lijn met eisen van andere nutsbedrijven en de gemeente. Op basis hiervan wordt de kostenraming aangescherpt. Toets of een haalbaar project nog steeds binnen bereik ligt. Maak een risicoregister: benoem risico's en mitigerende maatregelen.
- Toets plan boven/ondergrond en vergunningen bij gemeente. Stem tijdens het uitwerken van het Voorlopig Ontwerp af met de gemeente over de ruimtelijke impact van uw plannen via de gemeentelijke projectleider.
- Subsidies en financiering verkrijgen.
- Contracteren. Aansluit- en leveringscontracten sluiten met gebouweigenaren.
- Definitief ontwerp. Het ontwerp wordt volledig technisch uitgewerkt voor uitvoering. Waaronder de exacte leiding tracés inclusief horizontale en verticale ligging en detailtekeningen van eventuele kruisingen, bochten etc.

- Vergunningen.
- Financial close met uitvoeringsplan voor aanleg warmtevoorziening.

Ondersteuning vanuit Energiek Leiden

- Projectondersteuning o.a. bij de keuze voor een warmtebedrijf en het opstellen van het uitvoeringsplan.
- Kennis en netwerk delen.
- Energiek Leiden organiseert de warmtewerkgroep. Hier vindt kennisdeling tussen warmte-initiatieven in de stad plaats.
- Linken met uitvoeringspartijen.

Ondersteuning vanuit de Gemeente Leiden

- Inzet van een gemeentelijke warmte-initiatief manager. Een buurtenergieplan waar steun vanuit de wijk voor is, is een vereiste hiervoor. De gemeentelijke warmte-initiatief manager helpt het initiatief bij de projectontwikkeling, de afstemming binnen de gemeente en is de link naar gemeentelijke kennis.
- Afstemming plan ondergrond/bovengrond.
- Behandelen aanvraag tot ontheffing verlenen of kavel toewijzen met kavelplan. Voor deze dienstverlening kan de gemeente kosten in rekening brengen.
- Beoordelen uitvoeringsplan.
- Behandelen vergunningsaanvraag. Voor deze dienstverlening kan de gemeente kosten in rekening brengen.

BIJLAGE 1 SUBSIDIES VOOR DE ONTWIKKELING VAN WARMTE-INITIATIEVEN

Idee/verkenning fase

- Het organiseren van de eerste bewonersavond kan bekostigd worden door Energiek Leiden.

Initiatiefase

- Provincie Zuid-Holland paragraaf 3 De start van een LEI (lokaal energie-initiatief) voor warmte- of energiebesparingsinitiatief. <https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/subsidies/subsidies/subsidie-regeling-lokale-initiatieven/>
- Rabobank impact fonds. <https://www.rabobank.nl/lokale-bank/zuid-holland-midden/onze-cooperatieve-bijdrage>
- Provincie Zuid-Holland paragraaf 4 Initiatiefase van een LEI voor het opzetten van een lokaal warmte-initiatief. <https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/subsidies/subsidies/subsidieregeling-lokale-initiatieven/>
- Subsidie vanuit de gemeente voor communicatie kosten, inhuur expertise onderzoek en projectbegeleiding. Beschikbaar per maart 2026 lopend in de jaren 2026 en 2027. Aanvullend of opvolgend aan de subsidie vanuit paragraaf 4 van de provincie Zuid-Holland.

Ontwikkelfase

- Ontwikkelfonds warmte. <https://www.energiesamen.nu/pagina/180/ontwikkelfonds-warmte>

BIJLAGE 2 FORMAT HAALBAARHEIDSTUDIE

1. Inleiding
 - a. Achtergrond van het project.
 - b. Doelstellingen van het haalbaarheidsonderzoek.
2. Technische analyse
 - a. Inventarisatie van mogelijke energiesystemen.
 - b. Warmte- en koudevraag van de buurt.
 - c. Potentiële energiebronnen (WKO, PVT, aquathermie, individuele systemen) en duurzaamheid daarvan.
 - d. Ruimte in woningen/ benodigde aanpassingen
 - e. Indicatie van benodigde ruimte ondergrond en bovengrond.
 - f. Netcongestie (vraag het gemeentelijke aanspreekpunt voor invulling)
3. Financiële analyse
 - a. Investeringskosten.
 - b. Operationele kosten.
 - c. Inkomsten en besparingen.
 - d. Verwachte aansluitkosten & aanvangskosten: isolatie, aanpassing afgiftesysteem, aanschaf installaties of aansluitbijdrage warmteoplossing
 - e. Verwachte eindgebruiker kosten: vastrecht, kosten voor verbruik
 - f. Collectieve haalbaarheid: hoeveel procent van de gebouwen moet ten minste aansluiten om een collectieve voorziening haalbaar te maken.
 - g. Subsidiemogelijkheden.
4. Organisatorische haalbaarheid
 - a. Wie kan het mogelijk uitvoeren en hoe?
 - b. Hoe staan bewoners, bedrijven en stakeholders tegenover het initiatief?
5. Conclusies en aanbevelingen
 - a. Haalbaarheid van het project.
 - b. Voorkeursscenario.